

Een stripverhaal als journalistiek medium

Journalist wordt tekenaar

De journalist die tekenaar wordt of omgekeerd: stripjournalistiek. Er wordt nauwelijks rekening gehouden met de objectiviteit binnen die vorm van slow journalism. "Een tekening is een eigen interpretatie van de werkelijkheid, waardoor zoiets altijd een subjectief karakter heeft", verwoordde de Nederlandse journalist Joost Pollmann dat op een lezing over stripjournalistiek in het najaar van 2013 in Amsterdam.

"Voor iemand die er nog nooit van hoorde, is de beste insteek wellicht de stripwereld: beeld je een strip in die geen fictief verhaal brengt, maar een waargebeurd verhaal. Doorgaans een actueel verhaal, over 'echte' conflicten in 'echte' landen waarin 'echte' herkenbare hoofdrolspelers en ware getuigen centraal staan", zegt Hedwig de Smaele, coördinator van de master Journalistiek aan de KU Leuven/HU Brussel. Zij volgt journalistieke stromingen en tendensen op de voet en coördineert ook masterproeven binnen dit domein.

In Vlaanderen komt die vorm van journalistiek langzaam aan bovendrijven met recente werken van onder meer Jeroen Janssen, Yves De Ridder en Caryl Strzelecki (samen met Rudi Vranckx), die op belangstelling konden rekenen in de Vlaamse media. In het buitenland kunnen we spreken van

Sacco's verhalen gaan over mensen die het slachtoffer werden van conflicten. Opmerkelijk is dat Sacco steeds zelf aanwezig is in zijn getekende reportages. Hij trekt niet naar de oorlogsgebieden met de journalistieke opvatting om objectiviteit na te streven. Volgens Sacco zijn tekeningen sowieso interpretaties van de werkelijkheid en omarmen ze daardoor het subjectieve. Sacco schrijft over de stripjournalistiek: "De strip is een veeleisend medium. Hij dwingt je keuzes te maken en die zijn een integraal onderdeel van het verhaal."

AANTREKKELIJK

De Nederlandse journalist Joost Pollmann volgt het fenomeen van de getekende journalistiek al enkele jaren op de voet: "De rol van de tekenaar-journalist is veel sterker dan bij geschreven of gefilmde journalistiek.

Smaele: "Ik denk dat stripjournalistiek ondertussen al een vaste waarde is geworden, maar het zal altijd een 'nichevorm' blijven van de journalistiek. Al was het maar omdat de meeste journalisten mensen van het woord of het beeld zijn en de meeste journalisten de grafische talenten niet machtig zijn."

AFSTANDELIJKHEID

De voor- en nadelen licht de Smaele even kort toe: "Stripjournalistiek is prima geschikt voor storytelling, het uitdrukken van emoties, beleving, identificatie, visuele details en aspecten die minder aansluiting vinden bij de 'gewone' journalistiek. Het gebrek aan afstandelijkheid kan dan weer een nadeel zijn: het maakt het voor de lezer moeilijker zelf een oordeel te vormen. Je gaat als het ware vanzelf mee in het oordeel van de verteller. Maar het belangrijkste 'nadeel' is wellicht de tijdsintensiviteit: enerzijds voor de producent, omdat zo'n werken maanden of zelfs jaren werk vragen. Anderzijds voor de consument, omdat die het hele verhaal moet doornemen in deze vorm van trage journalistiek." De meeste getekende journalistiek werken gaan over grote thema's en worden gespreid over

enkele maanden of jaren. Toch kan je binnen de stripjournalistiek een onderscheid maken tussen de 'snelle' en de 'trage' stripjournalistiek. Uiteraard moet het woord 'snel' hier binnen de context van het werkdomein geïnterpreteerd worden.

Het werk van de Nederlandse Eva Hilhorst en de Belg Wauter Mannaert kunnen we als 'snelle' stripjournalistiek beschouwen. Samen maken

Hedwig de Smaele
"Stripjournalistiek zal altijd een nichevorm van de journalistiek blijven"

Ted Struwer:
"Een getekende reportage leent zich beter voor emotionele thema's"

één grote pionier wiens naam telkens terugkomt als het gaat over stripjournalistiek: de Amerikaan Joe Sacco.

KEUZES

Sacco bezocht meerdere oorlogsgebieden en tekende er reportages over. Hij maakte onder meer het boek 'Palestine' waarin hij zijn ervaringen op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook in een strip goot.

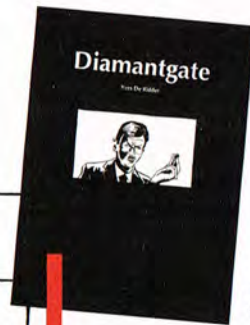
Ik denk dat de stripjournalistiek zeker een toekomst heeft. Je merkt aan alles dat de mensen steeds visueel ingesteld geraken, vooral jongeren. Stripjournalistiek sluit ook veel nauwer aan bij het huidige tijdperk van het internet. Een ouderwetse krant met veel tekst is niet aantrekkelijk op het internet."

Of de stripjournalistiek een vaste waarde kan worden? Hedwig de

'De Lentetop' (1 & 2 maart 2012) werd gemaakt voor het blad 'Brussel deze week'. Tekenaars Hilhorst en Mannaert gingen in maart 2012 naar de Europese Top in het Brusselse Justus Lipsiusgebouw en maakten er een getekende reportage over. Die is een vorm van snelle stripjournalistiek. Dat is te merken aan de meer schetsmatige vorm van de tekeningen, omdat er weinig tijd is om ze te bewerken of te hertekenen. Op de tekeningen staan onder meer Elio Di Rupo rechts onderaan en Herman Van Rompuy centraal onderaan. (tekening Eva Hilhorst/Wauter Mannaert)

Terwijl de staatshoofden in een afgesloten zaal vergaderen, zitten meer dan 1000 journalisten in het atrium nieuws te vergaren via twitter en internet. Af en toe gaat er een deur van de vergaderzaal open en komt er nieuws naar buiten.

Daarom legde Servais onlangs een belangrijk wetsvoorstel neer waarvoor we jullie steun vragen wanneer het binnenkort ter stemming in het parlement komt. Professor fiscaal recht Axel Haeltermann, auteur van het voorstel, zal het even kort toelichten.

De eerste pagina's uit de journalistieke strip 'Diamantgate' van Yves De Ridder die op

2 oktober 2013 verscheen op nieuwssite Apache.be.

Op basis van de artikels die op de site verschenen maakte hij de strip. We herkennen links Servais Verherstraeten en rechts Willem-Frederik Schiltz. (tekeningen Yves De Ridder/Apache.be/ www.studio-ief.be)

'Wachten op het zoet' (2013) is het afstudeerproject van de Nederlandse illustratrice Ted Struwer. Het is een verzameling van drie boekjes in een bundel waarin Struwer drie personen heeft gevolgd die op de een of andere manier getroffen zijn door de economische crisis. Vier maanden lang ging ze praten met deze mensen en tekende haar belevingen. Het is een vorm van trage stripjournalistiek. Dat merk je aan de tekeningen waar er telkens veel oog is voor details. (tekeningen Ted Struwer)

◀ zij sinds eind 2011 voor het blad 'Brussel deze week' stripreportages over sociaal-culturele evenementen in Brussel. "Het heet snelle stripjournalistiek omdat het te maken heeft met de actualiteit van de onderwerpen. Die hebben allemaal een korte houdbaarheidsdatum", zei Hilhorst op een lezing over stripjournalistiek.

INGEKLEURD

Hilhorst en Mannaert hebben ongeveer vier dagen nodig om een getekende reportage te maken over een evenement. Het valt op dat in deze vorm van 'snelle' stripjournalistiek veel meer gebruik gemaakt wordt van schetsen, door tijdsgebrek. Dat geeft Hilhorst ook toe over de reportage 'De Lentetop': "We hebben de originele schets enkel ingekleurd en daarna meteen gebruikt voor publicatie. Ik denk dat een onderwerp zoals 'De Lentetop' zich uitstekend leent voor een journalistieke reportage. Het gaat om een onderwerp waar de lezer niet erg veel meer over wil weten, maar als je het op een andere manier brengt, kan het de mensen toch weer wat interesseren", zegt Hilhorst.

GEVOELIG

Tegenover het werk van Hilhorst en Mannaert staat onder meer het werk van de Amerikaan Joe Sacco, maar ook dat van de talentvolle Nederlandse illustratrice Ted Struwer. Zij studeerde recentelijk af aan de Utrechtse kunstacademie en werkte in 2013 aan haar eigen slow-journalismproject 'Wachten op het zoet'.

Daarin wil Struwer de gevolgen van de economische crisis blootleggen aan de hand van menselijke gezichten. "Ik hoop dat mijn werk ontroert en daardoor misschien blijft hangen en meer indruk maakt op mensen", zegt Struwer. Een viertal maanden volgde ze drie mensen die hun leven zagen veranderen door de economische crisis. Over elk van hen maakte ze een soort getekend dagboek. "Ik denk dat een getekende reportage veel gevoeliger is dan bijvoorbeeld harde foto's, waardoor ze zich beter leent voor emotionele thema's als menselijk leed", zegt Struwer. ■

Anthony Van Langenhove

Crowdsourcing:

Crowdsourcing en crowdfunding zijn trendy woorden als het gaat over de toekomst van de journalistiek. Bij crowdsourcing doen journalisten een beroep op kijkers, lezers, of luisteraars om programma's te maken of artikels te schrijven.

Het publiek levert ideeën, expertise en andere relevante informatie. Niet te verwarren met crowdfunding, waarbij de journalisten geld krijgen van hun publiek om een bepaald journalistiek project uit te voeren. Verwacht wordt dat crowdfunding de komende tien jaar populair wordt bij Vlaamse journalisten.

vormen het merendeel van de kijkers. De populaire kranten in Vlaanderen maakten dezelfde beweging. In de daaropvolgende jaren zijn journalisten steeds meer gaan focussen op hun publiek en is de nieuwsconsument actiever en mondiger geworden.

OMMEZWAAI

Met de komst van het internet en later de sociale media is het arsenaal aan methodes van de journalist om hulp van de massa in te roepen alleen maar uitgebreid. Vroeger werd er vooral binnen redacties actief naar bronnen gezocht. Als een journalist te weinig informatie had, ging hij gewoon te rade bij zijn collega's. Het internet zorgde voor een ommezwaai. Journalist en docent nieuwe media Michaël Opgenhaffen en journalist Bart Van Belle bespreken in hun boek, 'Sociale media en journalistiek' enkele recentere fenomenen. Kranten als Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad stelden hun lijnen open voor alle mogelijke tips van lezers. De VTM introduceerde haar nieuwslijn. Via sms of mms konden kijkers zelf foto's en beelden van nieuwsfeiten doorsturen. Als de zender getuigen van een ongeval nodig had, kwam er een gerichte oproep op de website. Andere redacties volgden met speciale sms-nummers, waarop burgers nieuws konden melden. Sociaalnetwerksites zoals Facebook en Twitter hebben dat proces nog versneld.

Internationaal stonden de grote nieuwsmedia ook niet stil. De Amerikaanse televisiezender CNN introduceerde iReport, een handige tool waarmee kijkers zelf nieuws konden brengen. En de Britse krant

(ingezonden foto)

"Crowdsourcing moet zich in Vlaanderen nog verder ontwikkelen"

Stijn Hosdez

Journalist **Stijn Hosdez**, afgestudeerd aan de Thomas More hogeschool in Antwerpen, heeft voor zijn masterproef onder meer de geschiedenis van crowdsourcing onderzocht. Crowdsourcing bestond eigenlijk al voor de term werd uitgevonden. Het begon eind de jaren tachtig met onder meer de komst van de VTM. De grens tussen wat kijkers willen en wat kijkers moeten zien, werd langzaam overbrugd. Er kwam meer aandacht voor gewone mensen, want zij